

Asia: VN/5468/2020

Kaupan toimialan tulevaisuusselonteko

Kaupan tulevaisuusselonteon sisältö kehittämisehdotuksineen

1. Mitä sisältöjä ja niihin liittyviä konkreettisia kehittämisehdotuksia/nostoja kaupan tulevaisuusselonteon tulisi mielestänne sisältää? Esitetyt sisällöt sekä kehittämisehdotukset ja nostot pyydetään perustelemaan.

Ehdotuksenne ja näkökulmanne voivat pohjautua myös työ- ja elinkeinoministeriön esivalmistelussa tunnistettuihin sisältöehdotuksiin (liite 1). Myös tässä kohdin pyydetään sisältöihin kehittämisehdotuksia ja nostoja perusteluineen.

Liitteessä 1 kuvatut alustavat sisältöehdotukset kattavat NÄE ry:n näkökulmasta kokonaisuuden kohtuullisen hyvin. Koronakriisin myötä digitalisaatiota hyödyntävien palveluiden painoarvo on kuitenkin selkeästi voimistunut.

Kaupan toimialan muutoksesta

2. Mitkä ovat mielestänne keskeisimmät konkreettiset toimet, joilla valtiovalta voi vastata kaupan toimialan rakennemuutokseen Suomessa?

- Kotimaisella ja ulkomaisella verkkokaupalla- sekä niihin liittyvillä palveluilla pitää olla yhtäläiset toimintamahdollisuudet; esim. verotus, kierrätysvelvoitteet, tuotteiden/tuotepakkausten palautukset, vastuullisuusvaatimukset
- Tarpeettoman sääntelyn purkaminen; esimerkiksi käsikauppalääkkeiden myynnin asteittainen vapauttaminen ja moniammatillisen lääkejakelun salliminen parantaisi kuluttajien valinnanmahdollisuuksia ja palvelutasoa sekä auttaisi maantieteellisesti kattavan fyysisen palveluverkoston ylläpitämistä.
- Harmaan talouden vastainen toiminta
- Riittävä määrä kaupalliselle alalle suuntavia opetuspaikkoja; erityinen painotus digitaaliseen osaamiseen ja verkkokauppaan

3. Mitkä ovat mielestänne kolme keskeisintä sisältöä/teemaa kaupan toimialan rakennemuutoksessa?

- Kaupan- ja siihen liittyvien palveluiden digitalisaatio

- Markkinoiden globalisaatio ja globaalien toimijoiden dominanssi
- Kuluttajien yksilölliset vaatimukset ja toiminnan vastuullisuus

4. Millaisia vaikutuksia mielestänne koronaviruspandemia taikka sen kaltaiset yllättävät toimialaa merkittävästi ravistelevat muutostilanteet tuovat kaupan toimialalle?

- Voimakkaita kysyntämuutoksia; erikoiskaupassa COVID-19 ja siihen liittyvien viranomaisohjeiden myötä kysyntä romahti vain muutamassa päivässä
- Kysynnän äkillinen romahtaminen vaikuttaa suoraan kaupan nopeaan tarpeeseen sopeuttaa kuluja ja järjestellä toimintaa uudelleen; erityisen suuri haaste on erikoiskaupassa, jossa hankintapäätökset tehdään 6-12 kk ennen suunniteltua myyntiä (ylivarasto- ja epäkuranttiusongelma)
- Molemmilla edellisillä on voimakkaat vaikutukset kaupan toimialan talouteen
- Voimakkailta muutoksilla kysynnässä ja (yllättävän tilanteen aiheuttamassa) kuluttajakäyttäytymisessä on myös merkittäviä pitkäaikaisvaikutuksia; esim. erikoiskaupassa epäilemättä pysyvä siirtymä verkko-ostamiseen
- Poikkeustilanteet vaikuttavat täysin uudenlaisten palveluiden kehitykseen ja markkinoilletuloon

5. Miten valtiovalta voi mielestänne tukea kaupan toimialan rakenteiden kestävyyttä ennakoivasti yllättävissä muutostilanteissa (esimerkiksi koronaviruspandemian kaltaiset tilanteet)?

- Lisäämällä työmarkkinoiden joustoa; nyt saatiin työmarkkinaosapuolten toimesta nopeasti tarvittuja lisäjoustoja. Vastaavien tilanteiden toistumiseen täytyy varautua jähkää työmarkkinajärjestelmää lainsäädännöllisesti uudistamalla ja paikallisen sopimisen mahdollisuuksia lisäämällä
- Yrityksille tärkeätä on ennakoitavuus myös poikkeustilanteessa. Jatkossa tulee olla selvät askelmerkit siitä, kuinka kansalaisten lisäksi yhteiskunnan eri toimialoja suojellaan poikkeustilanteissa; esim. epidemian ja/tai siihen liittyvien viranomaispäätösten/-suositusten aiheuttamien vaikutusten (palkat, vuokrat, kiinteät kulut) korvaaminen yrityksille siten, että elinkelpoinen yrityskanta säilyy yllättävän tilanteen yli

6. Miten digitalisaatio tulee näkemyksenne mukaan muuttamaan asiakassuhdetta, markkinointia ja arvoketjuja? Onko painopiste siirtymässä tavaroista palveluihin?

- Palveluiden merkitys on voimakkaassa kasvussa kaiken tavarakaupan osana; erityisesti tämä näkyy lääkinnällisten laitteiden ja lääkkeiden kaupassa
- Verkkokauppa ja -palvelut (esim. terveydenhuollon palvelut, liittyvät myös lääkinnällisten laitteiden ja lääkkeiden kauppaan) on ottanut Suomessa koronakriisin aikana jättilöikan eteenpäin. Se tulee epäilemättä jäämään selvästi suurempaan rooliin myös kriisin jälkeen. Yhtälöön sopii huonosti mm. Suomen nykymuotoinen apteekkimonopoli
- Digitaaliseen kauppaan ja palveluihin liittyy jatkossa voimakkaasti tekoäly ja sen avulla tuotettavat autonomiset palvelut; esim. optisen alan verkkokaupassa liittyvät perustason silmäterveyspalvelut
- Globaali verkkokauppa vyöryy voimakkaasti rajojen yli ja kamppailee kivijalkakaupan toimijoiden rinnalla joka päivä suomalaisen kuluttajan valinnoista. Tämän seurauksena kilpailu on koventunut ja lisääntyy myös Suomessa.

- Markkinointi on siirtynyt perinteisistä medioista someen ja verkkoon. Lisäksi se on entistä personoidumpaa ja digitaalisissa ympäristöissä syntyvään profiloititietoon perustuvaa
- Alustatalouden merkitys kuluttajakaupassa kasvaa, tässä Eurooppa ja Suomi kehittyvät tässä pitkältä takamatkalta. Valitettavasti suuret globaalit toimijat (USA, Kiina) kasvattavat valta-asemaansa kaupassa juuri alustatalouden kautta

Tulevaisuusselon valmistelu

7. Mitä tulee mielestänne huomioida kaupan tulevaisuusselonteon valmistelussa?

Kauppa on Suomessa myös paljon muuta kuin suuret pt-vetoiset kaupan ryhmittymät. Selonteon jatkovalmisteluun tulee kytkeä vahvemmin mukaan myös kaupparyhmittymien ulkopuolisten toimijoiden edustajia, mm. erikoiskaupasta

Muuta huomioitavaa

8. Muut mahdolliset kommenttinne.

-

Tast Panu
Näkemisen ja silmäterveyden toimiala NÄE ry